

ارائه مدل مفهومی برای دستیابی به شهر آموزش دهنده با تأکید بر فرهنگ

شهروندی (مورد پژوهی: فضاهای عمومی منتخب شهر تهران)^۱

سارا فعلی^۲

فرح حبیب^{۳*}

f.habib@srbiau.ac.ir

حسین ذبیحی^۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۹/۷

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۵/۱۴

چکیده

زمینه و هدف: آگاهی از رفتارها و فرهنگ شهروندی و راهکارهای اعتلای آن نیازمند تأمین منابع آموزشی است. محیط که به مثابه دانشگاهی برای شکل‌گیری بسیاری از ویژگی‌های رفتاری است، می‌تواند به‌عنوان منبع آموزشی به کار رود؛ اما دانش موجود از مؤلفه کالبدی شهرهای آموزش‌دهنده به‌اندازه‌ای کاربردی نیست که این مؤلفه در فضاهای عمومی اسباب آموزشی کلاس فرهنگ شهروندی را فراهم آورد. براین مبنای تحقیق حاضر دارای اهداف تدوین معیارها، زیرمعیارها و شاخص‌های مؤلفه کالبدی مؤثر بر شهر آموزش‌دهنده با تأکید بر فرهنگ شهروندی در فضاهای عمومی منتخب شهر تهران است.

روش بررسی: این پژوهش دارای شیوه تحلیل ترکیبی، با روش تحقیق بنیادی و از گونه تحلیل محتوای متن و توصیفی (پیمایشی) است. مقتبس از مبانی نظری و مصادیق و تجارب انجام‌شده، معیارهای پنج‌گانه شامل استفاده از هنر شهری (آموزش مسئولیت‌پذیری شهروندی)، به‌کارگیری رسانه شهری (آموزش ترجیح منافع جمعی)، وجود محوطه تفریحی (آموزش مشارکت شهروندی)، برپایی محوطه مشاوره‌دهنده (آموزش قانون‌گرایی) و وجود فضای فرهنگی (آموزش حقوق فرهنگی) تعیین شد. جهت جمع‌آوری بخشی از داده‌های موردنیاز با توزیع

۱- این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول با عنوان "تبیین جایگاه مؤلفه کالبدی در نقش آموزشی شهر با تأکید بر فرهنگ شهروندی (مورد پژوهی: فضاهای عمومی منتخب شهر تهران)" با راهنمایی نویسنده دوم و مشاوره نویسنده سوم در گروه شهرسازی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران است.

۲- دانشجوی دکتری شهرسازی، دانشکده عمران، معماری و هنر، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۳- استاد گروه شهرسازی، دانشکده عمران، معماری و هنر، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. * (مسئول مکاتبات)

۴- دانشیار گروه شهرسازی، دانشکده عمران، معماری و هنر، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

پرسشنامه به روش خوشه‌ای و تصادفی ساده میان ۳۸۴ نفر از شهروندان در فضاهای عمومی منتخب شهر تهران (با توجه به فرمول کوکران) در سال ۱۴۰۱، به مطالعه میدانی پرداخته شد.

یافته‌ها: مدل مفهومی پژوهش دربرگیرنده معیار وجود فضای فرهنگی (آموزش حقوق فرهنگی) شامل زیرمعیار استقرار مکان فرهنگی - موزه در چهار شاخص حق انتخاب هویت، دسترسی به فرهنگ، آزادی فرهنگی و تساوی حقوق و در قالب پانزده گویه، معیار استفاده از هنر شهری (آموزش مسئولیت‌پذیری شهروندی) در قالب زیرمعیار استفاده از المان هنری - تندیس و سه شاخص پیشرفت‌گرایی، وظیفه‌شناسی و سازمان‌یافتگی شامل سیزده گویه، معیار وجود محوطه تفریحی (آموزش مشارکت شهروندی) نیز شامل زیرمعیار تعبیه زمین بازی - زمین بازی گروهی و چهار شاخص رفتار مشارکتانه، تمایل به مشارکت شهروندی، گرایش به مشارکت شهروندی و مطلوبیت‌جویی در قالب نوزده گویه، معیار به‌کارگیری رسانه شهری (آموزش ترجیح منافع جمعی) در قالب زیرمعیارهای پخش بیانات آموزشی و نصب تابلو - علائم و نوشتار و شامل دو شاخص هم‌ذات‌پنداری و نوع‌دوستی و هفت گویه، معیار برپایی محوطه مشاوره‌دهنده (آموزش قانون‌گرایی) تحت زیرمعیار برگزاری جلسه حضوری و چهار شاخص نگرش به قوانین، احساس نسبت به قوانین، تمایل به رعایت قوانین و عمل به قوانین در قالب هجده گویه و معیارها به ترتیب با وزن نسبی ۰/۲۷۹، ۰/۲۷۸، ۰/۲۲۰، ۰/۱۳۴ و ۰/۰۸۸ بوده است.

بحث و نتیجه‌گیری: معیارهای استفاده از هنر شهری (آموزش مسئولیت‌پذیری شهروندی)، به‌کارگیری رسانه شهری (آموزش ترجیح منافع جمعی)، وجود محوطه تفریحی (آموزش مشارکت شهروندی)، برپایی محوطه مشاوره‌دهنده (آموزش قانون‌گرایی) و وجود فضای فرهنگی (آموزش حقوق فرهنگی) از مؤلفه کالبدی شهرهای آموزش‌دهنده در ارتقای فرهنگ شهروندی در فضاهای عمومی نقش به‌سزایی ایفا می‌کند. مؤلفه کالبدی می‌تواند برآورده‌کننده مسئولیت‌آموزشی که بر دوش شهرها نیز هست، باشد. این مؤلفه در شهرها همچون ابزار، از زندگی روزمره و همزیستی شهروندان مجال دسترسی به آموزش را میسر می‌سازند.

واژه‌های کلیدی: شهر آموزش‌دهنده، فرهنگ شهروندی، فضای عمومی، معیارهای مولفه کالبدی، شهر تهران.

Presenting a conceptual model for attaining an educating city with an emphasis on the citizenship culture

(Research Case: Selected public spaces of Tehran)

Sara Feli¹

Farah Habib^{2*}

f.habib@srbiau.ac.ir

Hossein Zabihi³

Admission Date: November 28, 2023

Date Received: August 5, 2023

Abstract

Background and Objective: Knowledge of behaviors and citizenship culture and how to improve them requires educational resources. Like a university for the development of many behavioral traits, the environment can be considered an educational resource. However, the current understanding of the educating cities' physical component is not practical enough to provide educational means for citizenship culture classes in public spaces. Based on this, this study aims to formulate criteria, sub-criteria and physical component indicators effective on educating city with an emphasis on citizenship culture in Tehran's selected public spaces.

Material and Methodology: This study uses a mixed analysis method, a basic descriptive (survey) method and context content analysis method. According to theories, instances, the five criteria were determined: the use of urban art (educating citizenship responsibility), the use of urban media (educating the preference of collective interests), the recreation area (educating citizenship participation), counseling area establishment (educating legalism), and cultural space (educating cultural rights). The required data were collected partly through field study and questionnaire distributing among 384 citizens in Tehran's selected public spaces in 1401, using a simple random cluster sampling (based on Cochran formula).

Findings: The conceptual model of the research includes the criterion of cultural space (educating cultural rights), including the sub-criterion of establishing a cultural space-museum in four indicators of choosing identity right, access to culture, cultural freedom and equality of rights, and in the form of fifteen items, the criterion of the use of urban art (educating citizenship responsibility) in the form of the sub-criterion of using the art-sculpture element and three indicators of progressiveness, conscientiousness and organization including thirteen items, the criterion of the recreation area (educating citizenship participation) also includes the sub-criterion of land development The game-

---

1- Ph.D. student, Department of Urban Development, Civil, Architecture and Art Faculty, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2- Professor, Department of Urban Development, Civil, Architecture and Art Faculty, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. * (Corresponding Author)

3- Associate Professor, Department of Urban Development, Civil, Architecture and Art Faculty, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

group playground and four indicators of cooperative behavior, willingness to participate in citizenship, tendency to participate in citizenship and favoritism in the form of nineteen items, the criterion of the use of urban media (educating the preference of collective interests) in the form of sub-criteria of broadcasting educational statements and Installation of signs- and writings and includes two indicators of identification and altruism and seven items, the criterion of the establishment of counseling area (educating legalism) under the sub-criterion of holding a face-to-face meeting and four indicators of attitude to laws, feeling towards laws, Willingness to comply with the rules and follow the rules in the form of eighteen items and criteria with relative weights of 0/279, 0/278, 0/220, 0/134 and 0/088 respectively.

Discussion and conclusion: the criteria of the use of urban art (educating citizenship responsibility), the use of urban media (educating the preference of collective interests), the recreation area (educating citizenship participation), the counseling area establishment (educating legalism), and the cultural space (educating cultural rights) from the physical component of educating city plays a significant role in promoting citizenship culture in public spaces. The physical component can fulfill the educational responsibility that is also a burden on the cities. This component in cities is used as a tool to enable access to education through daily life and coexistence of citizens.

Keywords: Educating city, Citizenship culture, Public space, Criterias of physical component, Tehran City.

مقدمه

شهروندی، تدوین زیرمعیارهای مؤلفه کالبدی مؤثر بر شهر آموزش‌دهنده با تأکید بر فرهنگ شهروندی در فضاهای عمومی و تدوین شاخص‌های مؤلفه کالبدی مؤثر بر شهر آموزش‌دهنده با تأکید بر فرهنگ شهروندی در فضاهای عمومی منتخب شهر تهران، در پی رسیدن به پاسخ این پرسش‌هاست: معیارهای مؤلفه کالبدی شهر آموزش‌دهنده کدامند؟ با توجه به اهمیت فرهنگ شهروندی کدام زیرمعیارهای مؤلفه کالبدی در ارتقای قابلیت آموزش‌دهندگی شهر تهران تأثیرگذارند؟ کدام شاخص‌ها در ارتقای فرهنگ شهروندی در فضاهای عمومی منتخب شهر تهران تأثیرگذارند؟ برای پاسخ به این سؤالات، پژوهش مقابل بر این فرضیه استوار است که: به‌نظر می‌رسد در راستای ارتقای جنبه آموزش‌دهندگی شهر، معیارهایی از مؤلفه کالبدی در فضای عمومی قابل تدوین است که در ارتقای فرهنگ شهروندی نیز مؤثر می‌باشد. ساختار این تحقیق برمبنای سه گام برنامه‌ریزی گردید: گام نخست، سه کلیدواژه پژوهش و پیشینه تحقیق مبتنی بر مطالعات کتابخانه‌ای تشریح گردید. گام دوم، به تبیین روش تحقیق پرداخته شد. گام سوم، پس از ارائه یافته‌های پژوهشی، آزمون فرضیه‌ها صورت پذیرفت. در آخر، نتیجه‌گیری بیان گشت.

آموزش، فرهنگ و شهر، به‌لحاظ نظری جدایی‌ناپذیرند (۱). آموزش برای دانش و ساختن کشور مستقل (۲) و فرهنگ برای جامعه (۳) ضرورت دارد. محیط کالبدی بخشی از نظام آموزشی و فرهنگ اجتماعی است (۴). دسترسی به آموزش و فرهنگ یکی از شاخص‌های کیفیت بالای زندگی است (۵). در این حالت، شهر، محیط جدیدی را ارائه می‌دهد (۶) که عناصر اصلی برای آموزش را دارد (۷). این پیشنهاد بر این اصل بنا شده که وظیفه آموزش به‌عهده شهر است (۸) و فضای عمومی با استفاده از منابع کالبدی در شهر آموزش‌دهنده (Educating city) می‌تواند فرایند یادگیری فرهنگ شهروندی (Citizenship culture) را دسترس‌پذیرتر سازد. اما در شرایط کنونی در مواردی فضای عمومی نتوانسته است مؤلفه کالبدی را در خدمت آموزش فرهنگ شهروندی به‌کارگیرند. حال مسئله پژوهش حاضر این است که دانش موجود در زمینه شهر آموزش‌دهنده با بهره‌گیری از مؤلفه کالبدی، منطبق با ساختار فرهنگی و اجتماعی در فضای عمومی به‌اندازه‌ای کاربردی نیست که بتوان بستری را برای آموزش فرهنگ شهروندی فراهم نمود. از این‌رو این پژوهش با اهداف تدوین معیارهای مؤثر بر شهر آموزش‌دهنده با تأکید بر فرهنگ

مبانی نظری

شهر آموزش‌دهنده

مفهوم آموزش در دهه‌های اخیر بسیار محبوب گردیده (9) و یک حق برای همه مردم (10) و یک کالای عمومی (11) به‌شمار می‌آید. اما یادگیری تنها در مدرسه اتفاق نمی‌افتد (12). از این رو شهرهای آموزش‌دهنده در سال ۱۹۹۰ در اولین کنگره بین‌المللی شهرهای آموزش‌دهنده (۱۳) شروع به کار کردند. منشور شهرهای آموزش‌دهنده بر سه اصل استوار است: حق داشتن شهر آموزش‌دهنده، تعهد شهر به تسهیل دسترسی به هویت خود و خدمات-رسانی به ساکنان (۱۴). این منشور در کنگره سوم (۱۹۹۴)، کنگره هشتم (۲۰۰۴) و سال ۲۰۲۰ بازنگری شد تا خود را با نیازهای اجتماعی جدید تطبیق دهد (۱۵). در تعریف شهر آموزش‌دهنده می‌توان گفت: "مکانی برای یادگیری دائمی (۱۶) با حکومتی توسط همگان (۱۷) است که موضوع را آموزش می‌دهد و موضوع شهر را آموزش می‌دهد (۱۸)". جنبه سه‌بعدی شهر آموزش‌دهنده مجموعه‌ای است از منابع آموزشی (یادگیری در)، عامل آموزشی (یادگیری از) و محتوا یا هدف آموزشی (کسب اطلاعات در مورد آن) (۱۹).

در ادامه به تجاری از شهر آموزش‌دهنده اشاره شده است: در شهر مونیخ (آلمان، ۱۹۹۷) برای افزایش همکاری کودکان و جوانان متولد کشورهای مختلف، سازمان بونکچیکتوت (Buntkicktgut) تشکیل شد که از طریق یک لیگ فوتبال خیابانی عمل نمود (۲۰). در شهر مکزیکوسیتی (مکزیک، ۲۰۰۰)، باوجود بزهکاری و سوءتغذیه، مرکز فرهنگی و آموزشی اوربیت (Orbit) افتتاح شد (21). در شهر سانتوس (Santos) (برزیل، ۲۰۰۳) به‌منظور مقابله با نابرابری نژادی پروژه آموزش ضدنژادپرستی انجام شد (22). شهر گوادالاخارا (Guadalajara) (مکزیک، ۲۰۰۴) دارای تجربه تفریحی به‌نام مسیر فعال تفریحی است که با ارائه جایگزین‌هایی برای گذراندن اوقات فراغت و اجتماعی‌شدن را بهبود بخشید (23). در شهر مدلین (Medellin) (کلمبیا، ۲۰۰۴-۲۰۰۷)، در مواجهه با بحران ارزش‌های عمیق، روند بازآفرینی شهری از طریق مداخله در فضای عمومی و آموزش مادام‌العمر انجام شد (24). در شهر

رن (Rennes) (فرانسه، ۲۰۰۸) باهدف جلوگیری از مصرف الکل، پروژه پیشگیری نوزامبول (Noz'Ambule) انجام شد (25). در شهر چانگ‌وون (Changwon) (کره جنوبی، ۲۰۰۸-۲۰۲۰) در پاسخ به آسیب به زیست‌بوم طبیعی محلی و عدم احساس تعلق شهروندان پروژه ایجاد یک محله بهتر انجام شد (26). در شهر گانسان (Gunsan) (کره جنوبی، ۲۰۰۹) به‌دنبال تخریب و رهاشدن مرکز تاریخی، پیشنهاد بازسازی مرکز تاریخی داده شد و به محله‌ای پویا تبدیل گردید (27). در شهر روزاریو (Rosario) (آرژانتین، ۲۰۰۹) به‌منظور بازسازی فضاهای عمومی از طریق برنامه‌های دعوت شهروندان به مناطق عمومی و ایجاد کارکردهای تفریحی و آموزشی در این فضاها اقدام شد (28). در شهر پرایا (Praia) (کیپ‌ورده، ۲۰۰۹) باهدف غلبه بر عدم‌ساخت و سازماندهی فضاهای شهری ایده یک شهر کارآفرین، جهان‌وطنی باوجود مفهوم شهر آموزش‌دهنده در سیاست‌های شهرداری از طریق سرمایه‌گذاری در فضای عمومی بود (29). در روستای گامچئون (Gamcheon) (کره جنوبی، ۲۰۱۰) در مواجهه با مهاجرت جمعیت، سالمند بودن ساکنان و کمبود زیرساخت‌های اساسی، ایده بازسازی منطقه و جذب گردشگر برای توسعه پایدار انتخاب شد (30). در شهر تولوز (Toulouse) (فرانسه، ۲۰۱۰) کمیته کوتره (Cotre) باهدف مشخص کردن انواع کمک‌ها برای ساکنان خارجی که حق رأی‌دادن در انتخابات را نداشتند، تشکیل شد (21). در شهر ستوبال (Setúbal) (پرتغال، ۲۰۱۲) برنامه محله ما، شهر ما، به‌منظور پاسخ‌گویی به مشکلات اجتماعی و اقتصادی اجرا شد (27). در شهر کاتوویتس (Katowice) (لهستان، ۲۰۱۳-۲۰۱۹) پروژه حیاط من را آراسته کنید باهدف احیای حیاط‌های مغفول و تشویق ساکنان به همکاری باهم انجام شد (31). در شهر سنت‌بوی‌دی‌لوبرگات (Sant Boi de Llobregat) (اسپانیا، ۲۰۱۳-۲۰۲۰) پروژه آزمایشگاه هنر جامعه باهدف دوگانه شکستن ننگی که بسیاری از گروه‌های آسیب‌پذیر از آن رنج می‌برند و تسهیل دسترسی به فرهنگ و فرآیندهای خلاق برای آن‌ها، متولد شد (31). در شهر سیراکوز (Syracuse) (ایتالیا، ۲۰۱۴) پروژه "شهر به‌عنوان یک سامانه آموزشی" با تمرکز بر بعد رشد و آموزش شهروندان و امکان تعامل تعدادی از موضوعات و مؤسسات اجتماعی ارائه شد

محیط باشد. دوم، به لحاظ رفتار و ارزش‌های اخلاقی، شهروندان حقوق و وظایفشان را بدانند (۳).

فضای عمومی

فضای عمومی بخش جدایی‌ناپذیر (۵۰) و حیاتی شهر (۵۱) است. اهمیت این فضا به دلیل نقشی است که در توسعه جامعه دموکراتیک بازی می‌کند (۵۲). این فضاها کارکردهای اجتماعی (۵۳) و تعامل اجتماعی را برای افراد میسر می‌کنند (۵۴). ابهام فضای عمومی با تعریف آن آغاز می‌شود (۵۱)؛ در مجموع می‌توان گفت: "فضای عمومی بخشی است از محیط فیزیکی (۵۵) و چندمنظوره (۵۶) که صرف نظر از طبقه اجتماعی، سن و جنس (۵۷) همه مردم به آن دسترسی قانونی دارند (۵۸) و توسط دولت به نمایندگی از مردم مدیریت می‌شود" (۵۹)، مانند پارک‌ها (۶۰). فضاهای عمومی موفق چهار ویژگی اصلی دارند: در دسترس و متصل هستند، افراد حاضر در آن‌ها درگیر فعالیت‌های مختلف هستند، فضا راحت است و تصویر خوبی دارد و از نظر اجتماعی ارزشمند هستند (61). فضاهای عمومی با کیفیت بالا مزایای اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی عظیمی را به جوامع خود ارائه می‌دهند (۶۲).

پیشینه پژوهش

مطالعات انجام‌یافته مرتبط با آموزش در شهر را می‌توان به این شکل مورد بررسی قرار داد: امینی و همکاران (2014) در پژوهشی با عنوان "توسعه پارادایم جدید برای اجرای نظریه شهر آموزش‌دهنده در ابرشهرهای فناوری پیشرفته، مورد: تهران، ایران" به شیوه اکتشافی آشکار ساختند که شهر تهران برای دستیابی به اهداف شهرآموزی موانع زیادی دارد که باید برطرف شود (۶۳). یوسفی و طاهری (۲۰۱۷) در مقاله "تأثیر آموزش غیررسمی در مراکز فرهنگی بر رشد و پیشرفت اجتماعی و فرهنگ شهروندی شهروندان شهر شیراز" به روش توصیفی، دریافتند که با توجه به نقش آموزش غیررسمی مراکز فرهنگی در رشد و تعالی اجتماعی و فرهنگ‌سازی شهروندان، استفاده از این روش آموزشی کمک شایانی به جامعه خواهد کرد (۳). نتایج حاصل از پژوهش "شمول، آموزش شهر و افراد سالمند، چالش فراگیر کنونی" که توسط Agudo و Heredia (۲۰۱۸) به روش تحلیل محتوا صورت گرفت، نشان داد آموزش بدون

(7). در شهر گندومار (Gondomar) (پرتغال، ۲۰۱۴) پروژه نوازندگان اورو (Ouro) از طریق تمرین ارکستر جمعی برای کودکان و جوانان آسیب‌پذیر اجتماعی به دموکراتیک کردن دسترسی به فرهنگ متعهد شد (۳۲). در شهر کوردوبا (Cordova) (اسپانیا، ۲۰۱۶) طرح امکانات و زیرساخت‌های فرهنگی باهدف شروع روند تغییر به یک مدل تولیدی که نقش صنایع فرهنگی را در اولویت قرار می‌دهد، راه‌اندازی شد (۵). در شهر ماکراتا (ایتالیا، ۲۰۱۷) جشنواره اسکارابو (Scarabò) باتوجه به نیازهای آموزشی کودکان، آموزش مادام‌العمر، راه‌اندازی سامانه آموزش یکپارچه و تبدیل شهر به یک کارگاه آموزشی بزرگ و رایگان برگزار شد (۳۳). در شهر بزانشون (Besanson) (فرانسه، ۲۰۱۹) طرح "مسیرهای زندگی در محیط مدرسه" به منظور ارزیابی خدمات آموزشی راه‌اندازی گردید (۳۱).

فرهنگ شهروندی

فرهنگ شهروندی از گذشته تاکنون مورد توجه اندیشمندان قرار گرفته (۳۴) و در هزاره سوم اهمیتی ویژه یافته است (۳۵). فرهنگ شهروندی از نوین‌ترین مفاهیم (۳۶) به‌عنوان ساختارهای چندبعدی (۳۷)، علاوه بر زمینه‌های سیاسی بر روابط اخلاقی بین اعضای جامعه نیز ناظر است (۳۸). فرهنگ شهروندی از شهروندی حمایت می‌کند (۳۹)؛ اما بحثی فراتر از بحث شهرنشینی است (40). هنوز یک اجماع واحد در زمینه تعریف فرهنگ شهروندی وجود ندارد (۴۱). باین‌وجود می‌توان آن را به‌عنوان یک محصول جمعی، تاریخ‌مند و پایدار (۴۲) تعریف نمود که شامل مجموعه‌ای از ارزش‌ها، نگرش‌ها، قوانین مشترک بنیادی (۴۳) و توانمندی‌های اکتسابی افراد جامعه (۴۴) و شکل-دهنده به سبک کلی زندگی (۴۵) است که با تصحیح رفتارها، زمینه‌های لازم را برای توسعه جامعه فراهم می‌کند (46). کارکرد اصلی فرهنگ شهروندی، اداره جامعه مبتنی بر رعایت حقوق دیگران و تعهد شهروندان به انجام وظایف است (۴۷). به‌عبارتی، ناظر به تأمین حقوق فرهنگی شهروندان است (۴۸). چنانچه این مفهوم خوب باشد، یک جامعه دموکراتیک چندفرهنگی به‌خوبی رشد می‌کند و بالعکس (۴۹). فرهنگ شهروندی دارای برخی مشخصات است: اول، شهروندی باید براساس تاریخ و شناخت

می‌تواند بستر تازه‌ای را برای فراتر رفتن از استانداردهای آموزشی فراهم کند و زمینه‌ساز تحقق عاملیت، آزادی، دموکراسی و جهان مشترک در تربیت فراگیر باشد (۶۷). مجتبی‌زاده، فتحعلی و حبیبی (۱۳۹۵) در مقاله‌ای با عنوان "نقش شهر آموزش‌محور در مدیریت مشارکتی" به روش توصیفی-همبستگی به این نتیجه رسیدند که برای دستیابی به شهر مشارکت‌محور می‌توان از طریق آموزش در شهر آموزش‌دهنده این امکان را برای تمامی اقشار جامعه برای دستیابی به محیطی فراخور اصل پویایی و تعاملی بودن انسان و شهر با توجه به آموزش‌های غیرمستقیم محیط، آموزش متقابل شهروندان و مخاطبان شهر برهم بنا نهاد (۶۸).

با بررسی مطالعات ارائه‌شده مشاهده شد که هرچند در این پژوهش‌ها به ارائه اصول و معیارهایی از شهر آموزش‌دهنده پرداخته شده است؛ لیکن فقدان یک مدل مفهومی جامع از مولفه کلیدی شهر آموزش‌دهنده محسوس بوده است. در ارتباط با روش تحقیق نیز، هرکدام از پژوهش‌ها با توجه به داده‌ها و هدف مطالعه خود، یک روش متفاوت را برگزیده‌اند و روش واحدی مرتبط با مقوله شهر آموزش‌دهنده انتخاب نشده است؛ از این رو مطالعه پیش‌رو نیز با توجه به داده‌های موجود و اهداف تحقیق، روش تحلیل محتوای متن و توصیفی (پیمایشی) را انتخاب نموده است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از منظر روش‌شناسی دارای رویکرد ترکیبی (کمی-کیفی)، برحسب هدف از نوع بنیادی، برحسب چگونگی حصول داده‌ها از نوع تحلیل محتوای متن و توصیفی (پیمایشی) و از جهت گردآوری داده‌ها، کتابخانه‌ای-میدانی بوده است. ابزار جمع‌آوری داده‌ها را اسناد و مدارک موجود و پرسشنامه تشکیل داد. معیارها، زیرمعیارها و شاخص‌های پژوهش نیز با توجه به مبانی نظری، مصادیق و پژوهش‌های پیشین و هم‌راستا با اهداف تحقیق تعیین گردید. در جدول ۱ به این متغیرها اشاره شده است.

محدودیت زمانی و مکانی به یکی از ابعاد خود زندگی تبدیل می‌شود. سالمندی فعال با حمایت آموزشی باعث ایجاد تعدادی از شرایط به پیری ایمن می‌گردد (۶). مقاله "آموزش برای توسعه پایدار در شهرهای آموزش‌دهنده: به سوی رویکردی تحول‌آفرین از آموزش غیررسمی" که توسط Essomba و همکاران (2022) به روش مطالعه موردی صورت گرفت، دریافتند که شهرهای آموزش‌دهنده چارچوب‌های مناسبی برای غلبه بر آموزش فعلی برای چالش‌های توسعه‌پایدار هستند. آموزش آن‌ها برای ابتکارات توسعه‌پایدار، با ترویج فرآیندهای بین‌رشته‌ای و مشارکتی در اطلاع‌رسانی، تأثیر قابل‌توجهی بر شهروندی دارد (۶۴).

نیز می‌توان به تعدادی از مطالعات داخلی در زمینه آموزش در شهر اشاره نمود: در مطالعه‌ای که به کوشش مهدوی‌نژاد، بمانیان و امینی (۱۳۹۲) با عنوان "ارائه الگوها و روش‌های مطلوب تبدیل شهر تهران به شهر آموزش‌دهنده (با تاکید بر اصول و تجارب جهانی)" به روش تحلیل محتوا انجام شد، چهار اصل اساسی برای تبدیل شهر تهران به شهر آموزش‌دهنده به دست آمد که عبارتند از: توجه به آموزش‌های غیرمستقیم محیط، آموزش متقابل شهروندان و مخاطبان شهر برهم، تعامل جهان‌بینی حاکم بر شهر با اندیشه‌های افراد، اصل پویایی و تعاملی بودن انسان و شهر (۶۵). منصوری (۱۳۹۵) در رساله دکتری خود با عنوان "سازوکار تجلی فضاهای آموزش‌دهنده در معماری معاصر ایران (مطالعه موردی: نمونه‌های منتخب از فضای جمعی شهر تهران)" با روش توصیفی-تحلیلی و تحلیل محتوا آشکار ساخت که میان رفتار شهروندان در فضاهای جمعی و عناصر طراحی موجود در این گونه فضاها رابطه معناداری وجود دارد (۶۶). "فضای عمومی ماکسین گرین فراتر از حصارهای آموزش و پرورش استاندارد" عنوان پژوهشی است که توسط عبدلی، شعبانی‌ورکی، جاویدی-کلاته جعفرآبادی و آهنچیان (۱۳۹۵) به روش تحلیلی-انتقادی انجام شده است. در این تحقیق تصریح شد که فضای عمومی

جدول ۱- معیارها، زیرمعیارها و شاخص‌های مؤلفه کالبدی شهر آموزش‌دهنده با تأکید بر فرهنگ شهروندی

Table 1. Criteria, sub-criteria and indicators of the physical component of the educating city with an emphasis on citizenship culture

معیار	زیرمعیار	زیرشاخص	گویه
استفاده از هنر شهری (آموزش مسئولیت‌پذیری شهروندی) (۲۶)	استفاده از المان هنری- تندیس (۳۰)	سازمان‌یافتگی	۴، ۳، ۲، ۱
		وظیفه‌شناسی	۸، ۷، ۶، ۵
		پیشرفت‌گرایی	۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹
به‌کارگیری رسانه شهری (آموزش ترجیح منافع جمعی) (۶۹)	پخش بیانات آموزشی (21) نصب تابلو- علائم و نوشتار (۶۶)	هم‌ذات‌پنداری	۲۰، ۱۷، ۱۴
		نوع‌دوستی	۱۹، ۱۸، ۱۶، ۱۵
وجود محوطه تفریحی (آموزش مشارکت شهروندی) (۲۸) و (۲۰) و (۲۳)	تعبیه زمین بازی- زمین بازی گروهی (۲۰)	تمایل به مشارکت شهروندی	۳۹، ۳۶، ۳۴، ۳۲، ۲۵، ۲۱
		گرایش به مشارکت شهروندی	۳۷، ۳۱، ۲۸، ۲۶، ۲۴، ۲۳، ۲۲
		مطلوبیت‌جویی	۳۰، ۲۷
		رفتار مشارکت‌کنانه	۳۸، ۳۵، ۳۳، ۲۹
برپایی محوطه مشاوره‌دهنده (آموزش قانون‌گرایی) (۲۷) و (۲۰)	برگزاری جلسه حضوری (۲۵) و (۲۰)	عمل به قوانین	۴۳، ۴۲، ۴۱، ۴۰
		احساس نسبت به قوانین	۴۹، ۴۸، ۴۷، ۴۶، ۴۵، ۴۴
		تمایل به رعایت قوانین	۵۱، ۵۰
		نگرش به قوانین	۵۷، ۵۶، ۵۵، ۵۴، ۵۳، ۵۲
وجود فضای فرهنگی (آموزش حقوق فرهنگی) (۲۴) و (۵)	استقرار مکان فرهنگی- موزه (۲۰) و (۳۱) و (21)	آزادی فرهنگی	۶۳، ۶۲، ۶۱، ۶۰، ۵۹، ۵۸
		دسترسی به فرهنگ	۶۶، ۶۵، ۶۴
		تساوی حقوق	۶۹، ۶۸، ۶۷
		حق انتخاب هویت	۷۲، ۷۱، ۷۰

تعیین پایایی از روش سنجش سازگاری درونی (ضریب آلفای کرونباخ) استفاده شد. جهت تحلیل داده‌های پرسشنامه حاصل از روش دلفی، به‌وسیله SPSS از روش‌های میانگین موزون، آزمون‌های t-student، Friedman و Kendall استفاده شد. همچنین، جامعه آماری مورد مطالعه حاضران در پارک جوانمردان ایران، ایستگاه مترو تئاتر شهر، پارک لاله و میدان انقلاب اسلامی در شهر تهران با سن ۱۸ سال و بیشتر بوده است. از دلایل انتخاب این جامعه عبارتند از: در پارک جوانمردان ایران استقرار تعداد بسیاری تندیس جوانمردان ایرانی (بررسی معیار استفاده از هنر شهری)، در ایستگاه مترو تئاتر شهر وجود تابلوهای بی‌شمار و راهرو فرهنگی، پخش بیانات آموزش‌دهنده و

در این پژوهش، هر کدام از معیارهای معرفی شده در این پژوهش، آموزش‌دهنده یک بعد از فرهنگ شهروندی است. منابع هر کدام از این ابعاد عبارتند از: مشارکت شهروندی (۷۰)، (۷۱)، (۷۲)، (۷۳)، (۷۴)، (۷۵)، (۷۶)، مسئولیت‌پذیری شهروندی (۷۰)، (۷۱)، (۷۲)، (۷۳)، (۷۴)، (۷۵) و (۷۶)، قانون‌گرایی (۷۰)، (۷۲)، (۷۳)، (۷۴) و (۷۵)، حقوق شهروندی (۷۷) و (۷۸). مرتبط با شاخص‌های برگزیده شده، پرسشنامه ۷۲ سؤالی بسته- پاسخ، با طیف لیکرت با پاسخ‌های پنج‌گزینه‌ای (کاملاً موافقم، موافقم، تا حدودی، مخالفم و کاملاً مخالفم) تدوین یافت. روایی این پرسشنامه روایی محتوای بوده است. روایی سازه نیز از طریق آزمون تحلیل عاملی تأییدی انجام گشت. همچنین به‌منظور

معرفی فضاهای عمومی منتخب شهر تهران

در این مطالعه چهار فضای عمومی منتخب شهر تهران عبارتند از: پارک جوانمردان ایران یکی از مکان‌های تفریحی است که در مرز میان مناطق ۵ و ۲۲ شهرداری تهران و حد فاصل بزرگراه شهید همت و شهید حکیم قرار دارد. در این مجموعه مساحتی بالغ بر ۲۰ هکتار به فضای سبز اختصاص داده شده است (۷۹). ایستگاه مترو تئاتر شهر محل تقاطع دو خط ۳ و ۴ مترو شهر تهران در چهارراه ولیعصر (عج) واقع شده است. بخش سرپوشیده آن دارای مساحت ۲۴۶۴۰ مترمربع است. این ایستگاه از طریق زیرگذر به همه اضلاع چهارراه ولیعصر دارای دسترسی است (۸۰). پارک لاله با مساحتی بالغ بر ۳۰ هزارمترمربع از اضلاع غربی، شرقی، شمالی و جنوبی به ترتیب به خیابان‌های کارگر شمالی، حجاب، دکتر فاطمی و بلوار کشاورز منتهی است. این پارک که در منطقه ۶ شهرداری تهران واقع شده، طبیعتی ارگانیک دارد (۸۱). میدان انقلاب اسلامی از پررفت‌وآمدترین مناطق تهران و گره‌گاه خیابان‌های کارگر در شمال و جنوب، آزادی در غرب و انقلاب در شرق است. وجود دانشگاه تهران، مغازه‌های کتاب‌فروشی و سینما در محدوده، فضایی فرهنگی-هنری به وجود آورده است (۸۲).

یافته‌ها

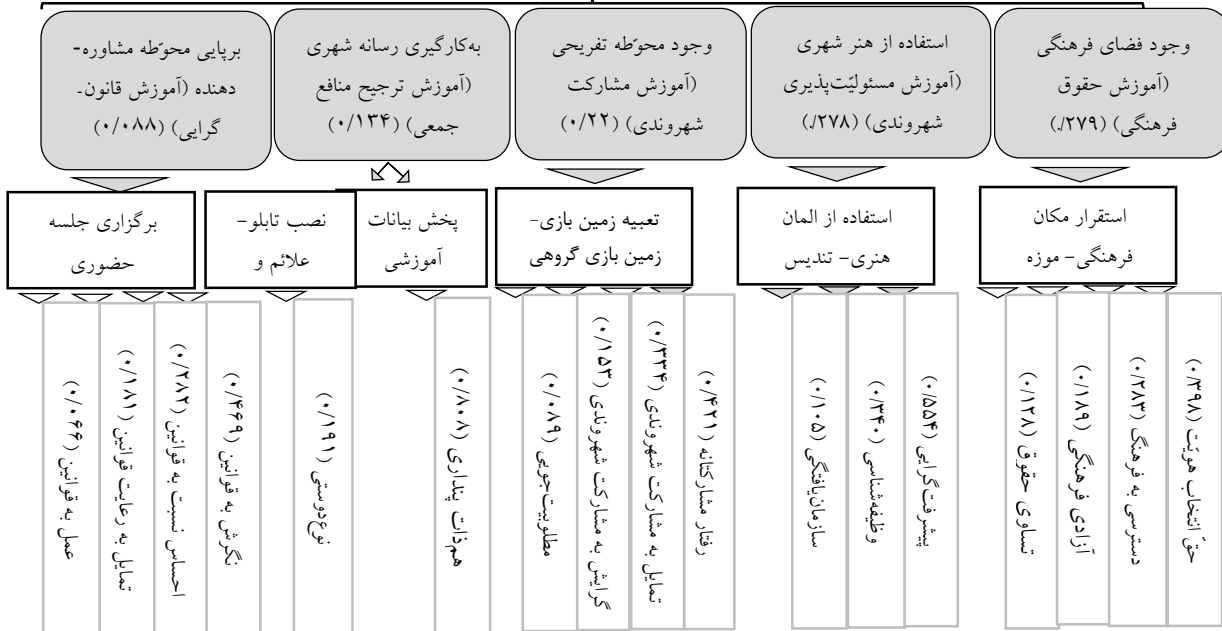
ابتدا به ارائه ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان پرداخته شد. در مجموع از ۳۸۴ نفر پاسخ‌دهنده، اکثریت افراد، زنان، دارای سن ۳۱ تا ۴۵ سال، دارای مدرک کارشناسی، متأهل و یا دارای شغل آزاد بوده‌اند. جدول ۲ ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان را نشان می‌دهد:

تردد بی‌شمار مسافران (بررسی معیار به‌کارگیری رسانه شهری)، در پارک لاله وجود زمین بازی گروهی و استقرار موزه‌های فرش ایران و هنرهای معاصر تهران (بررسی دو معیار وجود محوطه تفریحی و وجود فضای فرهنگی) و در میدان انقلاب اسلامی تردد افراد بی‌شمار و استقرار گشت ارشاد (بررسی معیار برپایی محوطه مشاوره‌دهنده). این جامعه دارای حجم نامشخص می‌باشد. نمونه آماری به‌روش خوشه‌ای به شیوه تصادفی ساده بدون جایگذاری برگزیده شد. حجم این نمونه با استفاده از روش کوکران، ۳۸۴ نفر حاصل گشت. با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS 16 (انجام تحلیل‌های آماری)، Lisrel 8/5 (انجام آزمون مدل‌های معادلات ساختاری) و Super Decision (انجام فرایند تحلیل شبکه‌ای) از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی برای تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها استفاده شد. در مجموع آزمون‌های انجام‌شده عبارتند از: ارائه ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان، آزمون آلفای کرونباخ، تحلیل عاملی اکتشافی و تحلیل عاملی تأییدی، روش مؤلفه‌های اصلی (Principle Component) در تحلیل اکتشافی، روش Varimax با نرمال‌سازی کیسر (Kaiser Normalization)، آزمون Kolmogorov-Smirnov، روش پایایی ترکیبی، روایی همگرا، معیار GOF (Goodness of Fit)، روش فرایند تحلیل شبکه‌ای (ANP) و تحلیل مسیر. پس از انجام آزمون‌های بیان‌شده، مدل پژوهش ارائه گردید.

تأیید نمود. مدل مفهومی پژوهش در راستای دستیابی به هدف پژوهش در شکل ۱ ارائه شد.

مؤلفه کالبدی شهر آموزش دهنده با تاکید بر فرهنگ شهروندی در فضای عمومی

شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش (منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

Figure 1. Conceptual model of research (source: Research findings, 1401)

جدول ۳ نیز ضریب معناداری و نتیجه فرضیه مطرح شده را نشان داده است.

جدول ۳- نتیجه فرضیه پژوهش (منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

Table 3. The result of the research hypothesis (source: research findings, 1401)

نتیجه	معنی داری	استاندارد	فرضیه
تأیید	۱۵/۵۴	۰/۲۴	معیار استفاده از هنر شهری (آموزش مسئولیت پذیری شهروندی) در نقش آموزشی شهر مؤثر است.
تأیید	۷/۳۴	۰/۱۵	معیار به کارگیری رسانه شهری (آموزش ترجیح منافع جمعی) در نقش آموزشی شهر مؤثر است.
تأیید	۱۸/۹۴	۰/۴۸	معیار وجود محوطه تفریحی (آموزش مشارکت شهروندی) در نقش آموزشی شهر مؤثر است.
تأیید	۱۲/۸۰	۰/۳۱	معیار برپایی محوطه مشاوره دهنده (آموزش قانون گرای) در نقش آموزشی شهر مؤثر است.
تأیید	۴/۴۷	۰/۲۴	معیار وجود فضای فرهنگی (آموزش حقوق فرهنگی) در نقش آموزشی شهر مؤثر است.

بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش آشکار گردید که معیارها، زیرمعیارها و شاخص‌های احصاء شده از مؤلفه کالبدی فضای عمومی در شهر آموزش دهنده، همگی بر فرهنگ شهروندی شهروندان مؤثرند و این تأثیر مستقیم بوده است. به علاوه، این معیارها به یک میزان بر آموزش فرهنگ شهروندی مؤثر نبوده است. از بین پنج معیار بیشترین تأثیر مربوط به معیار استفاده از هنر شهری (آموزش

معیار استفاده از هنر شهری (آموزش مسئولیت پذیری شهروندی) در نقش آموزشی شهر مؤثر است. معیار به کارگیری رسانه شهری (آموزش ترجیح منافع جمعی) در نقش آموزشی شهر مؤثر است. معیار وجود محوطه تفریحی (آموزش مشارکت شهروندی) در نقش آموزشی شهر مؤثر است. معیار برپایی محوطه مشاوره دهنده (آموزش قانون گرای) در نقش آموزشی شهر مؤثر است. معیار وجود فضای فرهنگی (آموزش حقوق فرهنگی) در نقش آموزشی شهر مؤثر است.

در راستای آموزش فرهنگ شهروندی بدون اعمال تبعیض استفاده شود.

مرتبط با معیار به کارگیری رسانه شهری (آموزش ترجیح منافع جمعی) شامل زیرمعیارهای پخش بیانات آموزشی و نصب تابلو-علائم و نوشتار، دو شاخص هم‌ذات پنداری و نوع‌دوستی به ترتیب با وزن ۰/۱۹۱ و ۰/۸۰۸ بر فرهنگ شهروندی تأثیر داشته‌اند. این نتیجه با نتیجه تحقیق ده‌سیری (۱۳۸۸) که آشکار کرد رسانه‌ها در مورد هسته فرهنگ از توان تعلیمی و تثبیتی در فرهنگ‌سازی برخوردارند (۸۴)، هماهنگی داشت. پیشنهاد می‌شود رسانه‌های مناسب شهری برای تفهیم و رفع مسائل نهادینه‌سازی فرهنگ شهروندی در فضاهای عمومی به کار گرفته شود.

مرتبط با معیار برپایی محوطه مشاوره‌دهنده (آموزش قانون‌گرایی) تحت زیرمعیار برگزاری جلسه حضوری، چهار شاخص نگرش به قوانین، احساس نسبت به قوانین، تمایل به رعایت قوانین و عمل به قوانین به ترتیب با وزن ۰/۲۸۲، ۰/۴۶۹، ۰/۱۸۱ و ۰/۰۶۶ بر فرهنگ شهروندی تأثیر داشته‌اند. نتیجه حاصل شده با نتایج تجربه پروژه نوزامبول در شهر رن که هدف آن جلوگیری از یک قانون‌شکنی (۲۵) بود، مطابقت نمود. پیشنهاد می‌شود افراد متخصص و آشنا به امور جهت آموزش فرهنگ شهروندی و افزایش آگاهی‌های مربوطه در فضاهای عمومی به کار گرفته شود.

در مجموع مؤلفه کالبدی در فضای عمومی از شهرهای آموزش‌دهنده در ارتقای فرهنگ شهروندی نقش به‌سزایی ایفا می‌کند. در راستای ادامه این تحقیق پیشنهاد می‌شود تا سایر مولفه‌های شهر آموزش‌دهنده با تأکید بر فرهنگ شهروندی در فضاهای عمومی مورد پژوهش قرار گیرد.

References

- Gabriel, M. H., Vieira, A. P., & Castral, P. C. (2022). Educating Cities and Cultural Heritage: theoretical approach. *National Magazine of City Management*, 10(76), 73-87.

مسئولیت‌پذیری شهروندی) و سپس به‌کارگیری رسانه شهری (آموزش ترجیح منافع جمعی) و در ادامه معیارهای وجود محوطه تفریحی (آموزش مشارکت شهروندی)، برپایی محوطه مشاوره‌دهنده (آموزش قانون‌گرایی) و وجود فضای فرهنگی (آموزش حقوق فرهنگی) به ترتیب با وزن ۰/۲۷۹، ۰/۲۷۸، ۰/۲۲۰ و ۰/۱۳۴ بوده است.

مرتبط با معیار وجود فضای فرهنگی (آموزش حقوق فرهنگی) شامل زیرمعیار استقرار مکان فرهنگی- موزه، چهار شاخص حق انتخاب هویت، دسترسی به فرهنگ، آزادی فرهنگی و تساوی حقوق به ترتیب با وزن ۰/۳۹۸، ۰/۲۸۳، ۰/۱۸۹ و ۰/۱۲۸ بر فرهنگ شهروندی تأثیر داشته‌اند. یافته‌های حاصل شده با نتایج تجربه شهر سنت‌بوی‌دی‌لوبرگات که با هدف تسهیل دسترسی به فرهنگ فضاهایی برای کارگاه‌های هنری اختصاص یافت (۳۱)، هماهنگی داشت. پیشنهاد می‌شود فضاهای عمومی جدید و متنوع بر پایه اصول آموزشی و نیازهای فرهنگی جامعه ایجاد شود.

در ارتباط با معیار استفاده از هنر شهری (آموزش مسئولیت‌پذیری شهروندی) شامل زیرمعیار استفاده از المان هنری- تندیس، سه شاخص پیشرفت‌گرایی، وظیفه‌شناسی و سازمان‌یافتگی به ترتیب با وزن ۰/۵۵۴، ۰/۳۴۰ و ۰/۱۰۵ بر فرهنگ شهروندی تأثیر داشته‌اند. نتیجه حاضر با پژوهش مهدوی (۱۳۸۶) که به این نتیجه رسید که هنر در ارائه مفاهیم فرهنگی بسیار مؤثر است (۸۳)، مطابقت داشت. توصیه می‌شود هنر شهری در فضای عمومی و مطابق با نیازهای فرهنگی شهروندان به کار بسته شود.

در ارتباط با معیار وجود محوطه تفریحی (آموزش مشارکت شهروندی) شامل زیرمعیار تعبیه زمین بازی- زمین بازی گروهی، چهار شاخص رفتار مشارکتانه، تمایل به مشارکت شهروندی، گرایش به مشارکت شهروندی و مطلوبیت‌جویی به ترتیب با وزن ۰/۴۲۱، ۰/۳۳۴، ۰/۱۵۳ و ۰/۰۸۹ بر فرهنگ شهروندی تأثیر داشته‌اند. نتیجه حاصل شده با نتایج تجربه تشکیل سازمان بونکچیکتوت در شهر مونیخ که در پی تشویق به مشارکت از طریق بازی گروهی بود (۲۰)؛ همخوانی داشت. پیشنهاد می‌شود از تفریحات گروهی و مفرح در فضای عمومی

11. Locatelli, R. (2018). Education as a public and common good: reframing the governance of education in a changing context. *Education, research and foresight: working papers*, 22(73), 1-17.
12. Tabaeian, S. M. (2021). The optimal design of open and green spaces in educational complex to improve students perception and quality of educational environment (Case study: Girls high schools in Isfahan). *Iranian Architecture & Urbanism*, 12(1), 127-139. (In Persian)
13. Valdés-Cotera, R., & Wang, M. (2018). Lifelong Learning for All: Our City's Future. In: James, J., Preece, J., Valdés-Cotera, R (eds) *Entrepreneurial Learning City Regions*. Springer, Cham.
14. Carletti, C. (2019). Educational and Intercultural Dialogue among Younger Generations for the Full Enjoyment of their Rights as a New Challenge within City Spaces. *Peace Human Rights Governance*, 3(1), 69-95.
15. Tieghi, G. (2021). Cities, Law and Language. Going Beyond Through Educational Networks. *DPCE Online*, 48(3), 2951-2968.
16. Olivares-García, M. A. González-Alfaya, M. E. Mérida-Serrano, R., & MuñozMoya, M. (2019). 'Córdoba, through Children's eyes'. Assessing citizenship literacy in Early Childhood Education and Special Education classes. *European Early Childhood Education Research Journal*, 27(1), 28-39.
17. Louro, P. (2019). An introduction to "The Educating City: Views and Praxis". *ÀGORA*, 6(11), 25-26.
2. Chavez, A. (2016). Citizenship Education in Ecuador: Perceptions of Students and Teachers. *International Education Studies*, 9(12), 206-218.
3. Youssefi, S., & Taheri, A. (2017). The Effect of Informal Training in Cultural Clubs on Social Growth and Progress and Citizenship Culture of Citizens in Shiraz, Iran. *Virtual Learning in Medical Sciences*, 8(4), 1-6.
4. Mezentseva, O (2019). Creating harmonious school learning environment: Waldorf education perspective. *Advanced Research*, 7 (Jul), 691-696.
5. Jiménez, E. M., & Salinas-Pérez, J. A. (2019). Accessibility to culture and education. Educative city of Córdoba (Spain). *Journal of Maps*, 15(1), 39-45.
6. Agudo, A. A., & Heredia, N. M. (2018). Inclusion, Educating City and Elderly People, a Current Inclusive Challenge. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 17(4), 8-18.
7. Scandurra, S. A. (2018). Syracuse, Educating City: Social, Scientific, and Political Project. *Quaderni di Intercultura*.
8. Andrade, E. A., & Franceschini, M. C. (2017). The right to the city and International Urban Agendas: a document analysis. *Ciênc, saúde coletiva*, 22(12), 3849-3858.
9. Pelekh, Y. (2020). Urgent issues and modern challenges of higher education. *Problems of Education in the 21st Century*, 78(5), 671-673.
10. Latief, S., Hendrayani, S., & Lestari, P. (2020). Education for All: A study of Orang Rimba in Tanah Menang, Bungku's village, Batanghari District, Jambi Province Indonesia. *Southeast Asia*, 1 (2), 13-22.

- cities (IAEC). From https://www.edcities.org/en/wp-content/uploads/sites/2/2010/07/Bulletin10_eng.pdf
26. IAEC. (2017). Information bulletin, 26, International Association of Educating cities (IAEC). From https://www.edcities.org/en/wp-content/uploads/sites/2/2017/05/Boletim-26-web_UK.pdf
27. IAECb. (2018). Special bulletin, 28, Educating City Award on Good Practices on Civic Education through Participation. International Association of Educating cities (IAEC). From https://www.edcities.org/en/wp-content/uploads/sites/2/2018/11/Boletim-28-AICE-award_UK-web.pdf
28. Sartori, M. F. S., & Constantino, N. R. T. (2019). Espaços educativos como medida de recuperação do espaço público. *Revista Nacional De Gerenciamento De Cidades*, 7(49), 1-10.
29. IAEC. (2013). Information bulletin, 17, International Association of Educating cities (IAEC). From <https://www.edcities.org/en/wp-content/uploads/sites/2/2013/11/IAEC-Bulletin-17-ENG-web.pdf>
30. IAEC. (2016). Special bulletin, 25, Educating Cities Award on Good Practices on Living Together in Cities. International Association of Educating cities (IAEC). From https://www.edcities.org/en/wp-content/uploads/sites/2/2016/06/Boletim-25-AICE-award_UK-web1.pdf
31. IAEC. (2022). Bulletin, 33, International Association of Educating cities (IAEC). From <https://www.edcities.org/en/wp-content/uploads/sites/2/2022/04/boletim-33-ingl%C3%A9s-WEB.pdf>
18. Novais, G. S., & Souza, T. Z. (2020). The elaboration of the municipal education plan: experience of popular education?. *Revista Ibero-Americana de Estudos em Educação, Araraquara*, 15(1), 764-779.
19. Madariaga-Orbea, J.-M., Gillate, I., Ibañez-Etxeberria, A., & Molero, B. (2018). Heritage education in informal contexts. Motivation and self-concept/ *Educación patrimonial en contextos informales. Motivación y autoconcepto, Cultura y Educación*, 30(73), 584-599.
20. IAECa. (2018). Information bulletin, 27, International Association of Educating cities (IAEC). From https://www.edcities.org/en/wp-content/uploads/sites/2/2018/11/Boletim-AICE27_UK-web.pdf
21. IAEC. (2014). City, Social Inclusion and Education. International Association of Educating Cities.
22. IAEC. (2020). Special Bulletin, 31, Educating cities Award for best practices in inclusion and the democratisation of culture. International Association of Educating cities (IAEC). From https://www.edcities.org/en/wp-content/uploads/sites/2/2021/01/ENG_Boletim_AICE_v3-1.pdf
23. IAEC. (2007). Information bulletin, 1, International Association of Educating cities (IAEC). From https://www.edcities.org/en/wp-content/uploads/sites/2/2007/03/Bulletin1_EN.pdf
24. Esteves, M. (2012). Shaping New Urban Environments in Latin America: The Case of Medellin, Colombia. *Humanities and Social Sciences Review*, 1(2), 157-166.
25. IAEC. (2010). Information bulletin, 10, International Association of Educating

- Human Development), 13(4), 153-186. (In Persian)
39. Hidayat, T. N., & Sapriya, S. (2020). Study of Ketuhanan Yang Maha Esa Value in Civic Education Through the Culture of Banceuy Indigenous Peoples. *Journal of Management and Education*, 3(3), 1-10.
40. Sohrabzadeh, M. Niazi, M., & Miri, S. (2021). Meta synthesis study of citizenship culture in Iranian society. *Economic Sociology and Development*, 10(1), 25-51. (In Persian)
41. Bahrami, V., Mousavi, M., & Guderzi, A. (2021). The role of family upbringing styles in citizenship culture (case study: citizens of Lorestan province). *Communication and Culture*, 1(2), 31-47. (In Persian)
42. Matani, M. Raisi Nafchi, A., & Taghizadeh Shiad, N. (2020). The study of the relationship between the use of mass media and the adherence of citizen culture (Case study: People aged 18 years and older in Ghaemshahr). *Social Science*, 13(4), 79-94. (In Persian)
43. Gholamzadeh Fard, M. (2021). Examining the role and position of citizenship culture in the development of urban management. *Management Science Research*, 3(8), 122-164. (In Persian)
44. Mohammadi, Z. (2019). Study of the relationship between cultural capital and the culture of citizenship with cultural citizenship, (Case study: Karaj city). *Cultural Management*, 12(43), 29-44. (In Persian)
45. Mohammadi, M., Esmaili, M., & Zarei, A. (2022). The effect of the perception of the desirability of the sports space of a park on the culture of citizenship with
32. IAEC. (2021). Bulletin, 32, International Association of Educating cities (IAEC). From https://www.edcities.org/en/wp-content/uploads/sites/2/2021/07/boletn-32ENGL_final-1.pdf
33. D'Aniello, F. (2020). "Scarabò" and the educating city. pedagogical reflections on some results of a field research. *Bulletin of the Transylvania University of Braşov, Social Sciences and Law*, 13(1), 9-22.
34. Saadati, M., abbasi, E., & Islami, S. (2021). A Sociological Study of the Relationship between Social Trust and Adherence to Citizenship Culture (Case of Study: Citizens of Qazvin). *Urban sociological studies*, 11(40), 33-61. (In Persian)
35. Abazari, Z., Mazyidi Sharafabadi, A. M., & Hashemi, Sh. (2021). Presenting the policy model of social network management with emphasis on citizenship culture. *Public Policy in Management*, 12(42), 133-143. (In Persian)
36. Kazemi, A., & Hosni Bagheri, M. (2022). Investigating the relationship between awareness of citizenship rights and citizenship culture (case study: students of Sirjan Islamic Azad University). *New Achievements in Public Law*, 1(1), 57-73. (In Persian)
37. zare, B., & roghanian, Z. (2018). Exploring the concept of cultural capital and its role in Promoting the citizenship culture. *Educational Sociology*, 1(10), 50-64.
38. Najafi, K., & Farahmand, M. (2019). Investigating the Factors Affecting the Consensus of the Lak and Lor Peoples (Case Study: Men in Khorramabad City). *Social Development* (formerly

53. Żróbek, R., & Żróbek, S. (2022). Specificity of managing public real estate resources based on the example of the polish experience. *GIS Odyssey*, 2(1),3.
54. Mojtabavi, M., & Sedaghat, Sh. (2021). Investigation of Physical Factors Effective in Creating a Sense of Spatial Belonging in Urban Design (Case Study: Blanche Coffee Shop, Mashhad). *Urban and Regional Sustainable Development Studies*, 2(2), 105-126. (In Persian)
55. Keshavarz, Kh., Yousefi Moghadam, Sh., & Azizi, M. (2021). Library and the opportunity it provides for women's presence in public space: library as a "Third place". *Cultural Studies and Communication*, 17(63), 203-227. (In Persian)
56. Safari Sheikh Ali Kalaye, B., & Torabi, Z. (2021). Urban squares as a public space in social life and provide strategies to promote social interaction *Geography and Regional Planning*, 11(3), 349-361. (In Persian)
57. Ansari, H., & Mohammadzadeh, M. (2022). Adaptation of the space of public parks for the use of the physically and physically disabled (case example: investigation of one park for each of the eleven districts of Shiraz city). *Journal of New Research Approaches in Management and Accounting*, 6(20), 2250-2267. (In Persian)
58. Montejano-Castillo, M., & Moreno-Villanueva, M. (2016). The adaptability of public space in Mexico City after an earthquake: A preliminary classification. *Safety and Security Engineering*, 6(2), 104-113.
59. Leclercq, E., Pojani, D., & Bueren, E. V. (2020). Is public space privatisation the mediating role of life. *Management and Organizational Behavior in Sport*, 11(5), 69-80. (In Persian)
46. Miri, S., Sohrabzadeh, Mehran., & Niazi, M. (2021). Investigating the role of citizenship culture in promoting a smart environment. *The Iranian Association for Cultural Studies and Communication. Online Journal*, 1-33. (In Persian)
47. Teimouri, S. (2020). Designing and compiling a quantitative model for the development of citizenship culture in the metropolis of Tehran. *Behavioral Studies in Management*, 11(23), 53-67. (In Persian)
48. Teimouri, S., Kavousy, A., & Ghayoomi, A. (2021). Presenting a model for Cultural Citizenship Development in the metropolis of Tehran. *Society for Cultural Studies*, 12(1), 27-66. (In Persian)
49. Zaenuddin, D. (2020). Religion and Social Capital of Citizenship: Bogor Islamic Community in a Globalizing World Development. *Interreligious and Intercultural Studies*, 3(2), 86-100.
50. Madanipour, A. (2019). Rethinking public space: between rhetoric and reality. *Urban Dsign International*, 24(2), 38-46.
51. Dakhil, H. A., & al-Mari, A. A. (2019). The Publicness Dimensions and Pubic Space University of Baghdad/Centre of Urban and Regional Planning for Postgraduate Studies. *Al-Adab*, 1(128), 109-126.
52. Hazrati, S., Ghorbani Param, A., & Mousavi, A. (2021). Investigating the impact of urban public space on the dimensions of social health (Case study: Citizens of Kerman). *Urban Futures*, 1(2), 84-105. (In Persian)

- public space of Tehran). Ph.D thesis. Tarbiat Modares University, Faculty of Arts and Architecture, architecture Group. (In Persian)
67. Abdoli, A., Shabani Varki, B., Javidi Kalate Jafarabadi, Tahereh., & Ahanchian, M. R. (2017). Maxine Greene's Public Space: Beyond the Walls of the Standard Education. *Philosophy of Education*, 1(1), 31-68. (In Persian)
68. Mojtazadeh, H., Haji Fathali, M., Habibi, M. (2017). The role of City training center in participative management. *Geography Quarterly (Regional Planning)*, 7(1), 53-68. (In Persian)
69. Rezaei Binder, M. R. (2003). Investigating the role of the media in teaching citizenship skills and civic behaviors. *Communication Research*, No. 33, 131-142. (In Persian)
70. Miri, S. (2020). Examining the role of citizenship culture in promoting a smart environment. Ph.D thesis. Kashan University, Faculty of Humanities, Department of Sociology of Social Issues of Iran. (In Persian)
71. Bahrami, V., Niazi, M., Mousavi, M., & Sohrabzadeh, M. (2019). An analysis of citizenship culture and factors affecting it (case study: Lorestan province). *Social Studies*, 13(1), 31-98. (In Persian)
72. Seyfzadeh, A., & Haghigian, M. (2017). Examining the role of citizen assistance model in promoting citizenship culture (case study: students of public universities in Tehran province). *Participation and Social Development*, 2(3), 27-49. (In Persian)
73. Tip, H. (2016). Modeling the relationships between social capital, always bad for the public? Mixed evidence from the United Kingdom. *Cities*, 100, 1-22.
60. Duivenvoorden, E., Hartmann, T., Brinkhuijsen, M., & Hesselmans, T. (2021). Managing public space: A blind spot of urban planning and design. *Cities*, 109(4), 1-3.
61. Rembeza, M. (2020). Role of public space in designing complex urban structures. *World Transactions on Engineering and Technology Education*, 18(2), 152-156.
62. Carmona, M. (2018). Principles for public space design, planning to do better. *Urban Design International*, 24(1), 47-59.
63. Amini, M., Mahdavinejad, M., Bemanian, M. R., & Hatami Varzaneh, E. (2014). Developing a new paradigm for performance of educating city theory in advanced technology mega-cities, case: Tehran, Iran. *Architecture and urbanism*, 38(2), 130-141.
64. Essomba, M. À., Lleonart, P., Alfonso L., & Bin, H. (2022). Education for Sustainable Development in Educating Cities: Towards a Transformative Approach from Informal and Non-Formal Education. *Sustainability*. 14(7). 1-14.
65. Mahdavinejad, M., Bemanian, M. R., & Amini, M. (2013). Presentation of the models and methods of transformation of Tehran to Educating City (with the emphasis on international basement and pragmatism program). *Urban Management*, Serial 31, 83-106. (In Persian)
66. Mansouri, R. (2015). The mechanism of manifestation of educational spaces in the contemporary architecture of Iran (case study: selected examples from the

- Participation in Reaching to Improvement of the Quality of Dissipated Places of the City (Case Study: Javanmardan Garden, under the Ayat Allah Kashani Bridge). *Urban Planning and Research*, 7(24), 72-157. (In Persian)
80. Tehran and Suburban Railway Operating Company. (2017). Station specifications. <https://metro.tehran.ir> (In Persian)
81. Peyvastehgar, Y., Heydari, A. A., & Kiaei, M. (2017). Analysis of Urban Park Space in Terms of Criminology through "Space Syntax" Technique (Case Study: Laleh Park in Tehran). *Urban Studies*, 6(22), 15-26. (In Persian)
82. Rezaei Anwar, M., Ashtiani, R., & Jahani, A. (2021). Assessment of Urban Spaces Based on the Principles of Passive Defense; Case Study of Enghelab Square Area, Tehran, Iran. *Geographical Research*, 6(3), 292-303. (In Persian)
83. Mahdavi, A. (2007). Application of art in education. *Art guide*, 2(3), 28-38. (In Persian)
84. Dehshiri, M. R. (2010). Media and culture-building. *Cultural Research*, 2(4), 179-208. (In Persian)
- citizenship culture and willingness to volunteer in intramural sports olympiad. Ph.D thesis. Tehran University, Alborz Campus, Sports planning and management group. (In Persian)
74. Ishani, T., & Baba Ali, M. (2018). Tales of the Elementary School Books, Let's Read Persian (With a Focus on Law Abiding. *Iranian Children's Literature Studies*, 9(1), 1-20. (In Persian)
75. Hemati, R., and Ahmadi, V. (2014). Sociological Explanation of Citizenship Culture and Its Components. *Welfare and Social Development Planning*, 6(18), 139-182. (In Persian)
76. Azani, M., Hatami, M., and Hatami, H. (2011). Analysis on Citizenship Culture in the City of Yazd. *Space Planning*, 1(1), 81-102. (In Persian)
77. Khan-Mohammadi-Hazaveh, H. (2018). Designing the model of citizenship culture and identifying its development strategies in the Islamic Republic of Iran. Ph.D thesis. University of Tehran, Faculty of Management and Accounting, Department of Public Administration, Adaptation and Development. (In Persian)
78. Bokharai, A., Sharbatian, M.H., & Kabiri, L. (2017). Sociological analysis of cultural citizenship status (Case Study: Tonekabon Citizens). *Applied Sociology*, 28(2), 179-216. (In Persian)
79. Inanloo Cholakhlo, R., & Sohaili, J. (2016). Inspecting the Rate of Public